

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

1. Загальні вимоги та рекомендації

Контрольна робота з соціальних і гуманітарних дисциплін являє собою навчальний документ, що виконує подвійне завдання, а саме, по-перше, дає змогу надолужити нестачу спілкування, яка, звісно, відрізняє заочну форму навчання загалом; і, по-друге, має зафіксувати отримані в ході самостійного опрацювання матеріалу знання слухача. Отже, виконання такої роботи і її викладення для подання на кафедру перевіряючому викладачеві повинні виходити з критеріїв системності та чіткого оформлення текстового масиву, який робота містить і який так чи інакше обробляється перед тим як вона отримує вигляд нормативно відповідного тексту.

Системність у роботі означає наявність плану, що передує текстові та відображає його структурні розділи і підрозділи; а це вимагає окремої уваги слухача до узагальнення й структуривання теоретичного матеріалу. Зазвичай контрольна робота має реферативну форму, тобто передбачає опрацювання доволі значного обсягу літератури з питань, що вивчаються. Така форма сама по собі не є новою або незнайомою для слухачів. Ще навчаючись у школі, всі абсолютно тією чи іншою мірою опановують написання творів з літератури, техніка якого полягає в пошуку й систематизації, за посередництвом плану, основного змісту аналізованого явища або питання. Відмінність у тому, що, по-перше, в контрольній роботі від слухача вимагається подавати цей зміст стисло, лаконічно, позаяк в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу замість одного у роботі має бути розглянуто від двох до чотирьох питань, – залежно від обсягу виділених на цю дисципліну кредитів навчального часу. По-друге ж, і головне, реферативний виклад матеріалу має під собою, як основу вільного ним володіння, значну аналітичну працю, – не лише відбір та огляд літератури, але й вивчення й узагальнення ідей і фактів, про які йдеться. Значна відмінність контрольної роботи слухача, яка має бути виконана дійсно на рівні стандартів вищої освіти, – оволодіння методологією та логіко-категоріальним інструментарієм дисципліни, що вивчається, у тому обсязі, принаймні, якого потребує тема роботи.

Отже, необхідним є попереднє ознайомлення з термінами, які слухачу зустрічаються при читанні спеціальної літератури, перш ніж приступати до написання самої роботи; а також опрацювання навчальних книг за даними у якості контрольного завдання темами й питаннями. Така необхідність постає з огляду передусім на вимогу оформляти й викладати матеріал таким чином, коли ним більш-менш вільно оволодів той, хто навчається, а не навпаки, коли матеріал «володіє» нами, тобто диктує послідовність викладу. Далі, означена необхідність має свій «практичний» бік. Розуміння тексту, з яким працюємо, дає можливість слухачу під час іспиту або заліку давати осмислені відповіді на питання за матеріалом контрольної роботи (а ці питання зазвичай бувають поставлені тоді, коли викладач вважає за доцільне переконатись у розумінні будь-якого теоретичного матеріалу відповідної дисципліни слухачем); тож і підвищити свій балльний результат або взагалі отримати позитивну оцінку.

Особливою мірою це стосується гуманітарних дисциплін, де ми маємо справу не тільки і не стільки з фактами, скільки з ідеями та категоріями, які становлять сенс текстів освітянської культури. Відтак, від виконавця роботи вимагається, крім уміння впорядкувати основні мотиви тексту й тематизовані ним предметності, головним чином здатність розуміти й реферувати складні теоретичні положення, викладки, дискурсивні фрагменти. Тобто треба вміти виділяти головне в матеріалі і, – оскільки робота реферативна, – прописувати знайдені в ньому ключові ідеї та висновки в заключній частині роботи, якщо вони мають загальний характер і не витікають конкретно з часткових ідей та тверджень; а отже, вибудовувати відповідь на контрольне питання по типу невеликого теоретичного екскурсу.

Ретельна робота над змістом тексту, безумовно, позначиться ззовні на оформленні роботи, передусім за посередництвом чіткого плану по кожному з розглянутих питань. План може бути простим або складним, – що є більш коректним з огляду на

узагальнюючий нахил самої роботи з реферування. Простий план допускається при зовсім невеликому обсязі питання або його елементарному характері (розкрити поняття, навести й інтерпретувати факти культури, дати історичне посилання та ін.). Перевага складного плану в тому, що він робить необхідним вихід до категорій більш загальних, аж до засад і принципів, котрі є основою описуваних явищ. Важливо пам'ятати, що назви частин плану, розділів роботи, мають відображати положення теоретичного характеру, а не позначати зовнішні параметри матеріалу («вступ», «основна частина», «висновки»). Якщо й надається така вказівна назва розділу, вона має супроводжуватись позначенням питань, що розглядаються. У вступі буде доцільним обґрунтувати актуальність даної теми роботи, або її вибір, якщо викладач вважає за доцільне дозволити такий слухачу (у випадку особливого інтересу до певних питань, що виявляються належними до предметного поля даної дисципліни). Так звана основна частина – логічний центр роботи – має бути будована концентрично (навколо тематизованого явища культури) або лінійно (за історичною послідовністю подій чи ідей). Відповідно виділяються й позначаються у плані підрозділи. Висновки, – а це єдиний розділ, що може не мати спеціальної назви, – є доцільним продумати окремо, включаючи їх власну послідовність. Іноді у якості висновків може бути подана низка ідей, переформульованих на основі тез з основної частини роботи, якщо вони мали значення ключових положень, що виводилися з викладених вище фактів (хоч і така, на перший погляд проста, процедура вимагає достатньо глибокого їх розуміння). Але оптимальним є формулювання самостійних умовиводів з зареферованого матеріалу й їх послідовний виклад. Простою «технологією» накопичення тез, які могли б відіграти роль висновків у контрольній роботі є виокремлення ідей з тексту, який читається, їх цитування й конспектування.

Тож варто приділити особливої уваги грамотному наведенню цитат. У сучасних друкованих працях, зокрема реферативного характеру, прийнятим є давати посилання на цитовані джерела або переліки джерел, які стосуються певного питання і наводяться у роботі як дотичні до нього, у квадратних дужках, тоді у разі наведення сторінки, на якій цитата розташована в книзі, номер самої книги у списку використаної літератури наприкінці роботи має бути відділений від номеру сторінки крапкою з комою. Якщо номер джерела подається у круглих дужках, номер сторінки пишеться після коми з літерою «с» – «сторінка» – і крапкою після неї. Список використаної літератури має бути в роботі обов'язково, загальний або після відповіді на кожне питання, – у разі, коли література, дібрана для їх розгляду, цілком різна. Вартим уваги є оформлення списку, який повинен бути поданий в алфавітному порядку і з указанням вихідних даних літературних джерел за правилами бібліографії (ці дані обов'язкові для виходу в світ будь-якої книги і містяться на титульному листі та на останніх сторінках, звідки їх і треба переписати). Обов'язковими є й посилання на файли, знайдені в мережі Інтернет, що містять використані в роботі положення й інші матеріали. В таких випадках указується ім'я файлу і його електронна адреса, джерело. Запозичення популярних текстів з Інтернет у якості фрагментів роботи не допускається. Слід також пам'ятати, що в ході іспиту вельми вірогідними є питання з тлумачення цитат або інших, нерідко наведених у роботах, висловів мислителів, діячів культури, політиків.

Таким чином, після отримання контрольного завдання слухач повинен знайти рекомендовану викладачем літературу з питань, поставлених у ньому, прочитати її, виписати спеціальні терміни, особливо нові, та знайти значення кожного з них, скласти план кожного питання на основі ідей та положень, які складають основний зміст відповідей на ці питання, і послідовно викласти ці відповіді, а потім надати список книг та інших джерел, що були опрацьовані.

2. Вимоги до написання контрольної роботи з дисципліни «Глобальні проблеми сучасності»

«Глобальні проблеми сучасності» – навчальна дисципліна, мета якої є формування у здобувачів уявлення про глобальні проблеми сучасності, їхніх причин, різновидах, масштабах і можливих шляхах вирішення, закріплення студентами знань з проблематики глобальних проблем людства, опанування науковими основами вивчення глобальних проблем; методикою їхньої класифікації, навиками діалектичного аналізу глобальних проблем.

Таким чином, навчальний курс «Глобальні проблеми сучасності» спрямований на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів, які навчаються за програмою підготовки магістра. Як наукова дисципліна «Глобальні проблеми сучасності» розвивається поряд з такими дисциплінами, як «Філософія», «Соціологія», «Історія української культури», «Політологія» та ін.

Тематика контрольних робіт побудована на основі єдності історичного та логічного принципів світоглядного та наукового пізнання. Обдумуючи свої відповіді, слухач має зосередити увагу на значенні та специфіці цього явища, а також пов'язати їх із сучасністю.

Теоретичні засади та практичні кроки розвитку освіти вивчаються у навчальному курсі «Глобальні проблеми сучасності» на рівні ознайомлення, розгляду й аналізу основних процесів і визначних явищ сучасного світу.

З огляду на специфіку дисципліни, особливого значення набуває коло понять, що їх слухач освоює та наводить у роботі. Кожне з них, з одного боку, мають цілком конкретний соціально-філософський, а з іншого – тривалу історію і здебільшого дискусійний характер. І те й інше є необхідним ураховувати в роботі, даючи аналіз основних категорій, котрі містить опрацьований текст або вчення. Слід розкривати різницю смислів понять, що утворюється історично, або принаймні розуміти її.

За тематикою контрольні завдання поділяються на дві групи. Перша – це питання, що вимагають розкрити проблему з точки зору основних теоретичних підходів. Цих питань значно менше, ніж у другій групі, – тих, що вимагають розкрити зміст того чи іншого вчення або схарактеризувати напрям сучасних концепцій розвитку сучасного глобального суспільства. У першому випадку потрібно зосередити увагу на аналізі понять, дати приклади їх застосування або явищ, які вони позначають. У другому – надати культурно-історичний контекст, передати й інтерпретувати зміст тієї чи глобальної проблеми.

У контрольній роботі два питання, відповідно до кількості навчальних модулів. Обсяг викладу кожного питання – від 7 до 10 сторінок формату А4 (кегель 14, через півтора інтервали). Таким чином, здобувач отримує можливість для доволі докладної письмової доповіді на задану тему. У цій доповіді має знайтись місце і для розкриття основних понять, насамперед у номінації, яка є характерною для розгляданого вчення; для історичного контексту, і, звісно, коментарів, у якості висновків, що є й найбільш доцільним. Рекомендується перед опрацюванням спеціальної літератури – книг, статей, першоджерел – вивчити відповідні розділи підручників і посібників з філософії. Вони наводяться у бібліографічному списку після переліку контрольних питань.

Б. Титульний аркуш контрольної роботи

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

Контрольна робота №____
з дисципліни «Глобальні проблеми сучасності»

Варіант – ____

Виконана слухачем

групи _____

підпис

«____» _____ 20 р.

Відмітка: _____

Перевірив

підпис

«____» _____ 20 р.

Харків 20

Приклад плану контрольної роботи:

Варіант № 3.

Контрольні питання:

1. Лібертарно-юридична концепція правової реальності
2. Трактат Н. Макіавеллі «Государ» як текст правової культури

Лібертарно-юридична концепція правової реальності

I. Вступ. Демократія як проблема сучасної правової теорії

II. Лібертарно-юридична концепція – інтегральний стан ідей природно-правової та позитивно-правової парадигм

A) Основний зміст юснатуралізму і його практична обмеженість

B) Принцип формальної рівності як спосіб вирішення протиріч легізму та юснатуралізму

B) Формальна рівність суб'єктів права як справедливість і свобода

III. Висновки. Значення лібертарно-юридичного праворозуміння щодо проблем формування громадянського суспільства та правової держави

Трактат Н. Макіавеллі «Государ» як текст правової культури

I. Вступ. Історичний контекст трактату Макіавеллі «Государ»

II. Сутнісні характеристики політики в трактаті

A) Онтологічна несумісність політики й моралі

B) Основні ідеї Макіавеллі щодо потреб державного управління і його досвіду

B) Тип можновладця в «Государі» та його історична характерність

III. Висновки. «Государ» як аналітичний досвід думки Ренесансу і його перспективне значення для подальших політико-правових учень.

В. Теоретичні питання

Варіант 1

1. Процес глобалізації в концепції З. Баумана
2. Сутність продовольчої проблеми як проблеми соціально-політичного характеру.

Варіант 2

1. Феномен глобалізації в теорії У. Бека.
2. Загальна характеристика демографічної проблеми сучасності.

Варіант 3

1. Постмодерністські концепції глобалізації
2. Перспективи людини в глобалізованому світі

Варіант 4

1. Предмет глобалістики та її структура
2. Особливості екологічних проблем у високорозвинених країнах і країнах "третього світу"

Варіант 5

1. Основні категорії глобалізації
2. Проблема людини в епоху мас-медіа

Варіант 6

1. Причини, ознаки процесу глобалізації
2. Проаналізуйте концепції демографічного біологізму та демографічного максималізму

Варіант 7

1. Загальна характеристика антиглобалізаційного руху
2. Криза культури та її причини у концепції О. Шпенглера

Варіант 8

1. Сутність неоліберальної глобалізації.
2. Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище

Варіант 9

1. Характеристика глобалістики. Діяльність сучасних шкіл глобалістики
2. Техногенні катастрофи як прояви глобальних загроз.

Варіант 10

1. Суть філософсько-методологічного бачення структури глобальних проблем
2. Міжнародно-правові проблеми забезпечення охорони здоров'я

Варіант 11

1. Класифікація глобальних проблем
2. Глобалізація та проблема розвитку освіти

Варіант 12

1. Характеристика проблем, що входять до блоку «людина - суспільство».
2. Сутність демографічної глобальної проблеми

Варіант 13

1. Стартові цілі визначенні А.Печчеї. Римський клуб та його досягнення.
2. Основні напрями екологічної політики в світі

Варіант 14

1. Характеристика проблем, що входять до блоку «суспільство - природа».
2. Економічна глобалізацію як предмет соціологічного аналізу – передумови, критерії глобального підприємництва

Варіант 15

1. Форми технологічної глобалізації
2. Екоетика

Варіант 16

1. Поняття «альтерглобалізм» та «антиглобалізм»
2. Сутність концепції демографічного детермінізму (М.Ковалевський, Д.М.Кейнс)

Варіант 17

1. Специфіка цивілізаційної ідентичності України
2. Потенціал ісламізму у формуванні альтернативних моделей глобалізації.

Варіант 18

1. Магіналізаційні процеси у цивілізаційній структурі українського суспільства
2. Джерела та основні ціннісні засади православного глобалізму

Варіант 19

1. Глобалістика як наука
2. Інтерсоціальні глобальні проблеми та їх характеристика

Варіант 20

1. Динаміка глобальних проблем - внутрішні і зовнішні чинники
2. Сировинна проблема

Варіант 21

1. Альтерглобалістський рух – характер, переваги й недоліки мережної форми організації
2. Характеристика негативних змін навколишнього середовища в різних країнах сучасного світу

Варіант 22

1. Економічна глобалізація і оточуючий світ
2. Проблема міжнародного тероризму – причини та наслідки

Варіант 23

1. Концепції демографічного біологізму та демографічного максималізму - порівняльний аналіз
2. Інтеркласовий та інтерідеологічний характер альтерглобалістського руху

Варіант 24

1. Концепції демографічного фаталізму та демографічного популізму - порівняльний аналіз.
2. «Поствересневий» (11.09.01) синдром і початок нового етапу глобального світу

Варіант 25

1. Демографічна структура світового населення.
2. Глобальна конкуренція між цивілізаціями Заходу та Сходу

Варіант 26

1. Проблема глобального менеджменту.
2. Проблема збереження миру проти переростання локальних воєнних конфліктів у цивілізаційні.

Варіант 27

1. Характеристика категорії «цивілізаційна безпека».
2. Зусилля світової спільноти щодо заборони хімічного, бактеріологічного та інших видів зброї масового знищення.

Варіант 28

1. Антропологічні фактори в оцінці глобалізаційних процесів
2. Світова спільнота і проблеми комунікації

Варіант 29

1. Сучасна цивілізація і ноосфера
2. Світовий розподіл праці і світова інтеграція економіки

Варіант 30

1. Цивілізація і проблема людського здоров'я
2. Демографічне старіння як характеристика сучасного етапу глобального світу.